

ПРАКТИЧНА РОБОТА 3.

Тема. Моніторинг складових системи охорони здоров'я та моніторинг демографічних процесів

Мета: ознайомитися з особливостями проведення моніторингу складових системи охорони здоров'я та моніторингу демографічних процесів.

Теоретичні відомості

Аналіз вітчизняних літературних джерел за останні 5 років показав, що моніторинг функціонування системи охорони здоров'я в Україні проводиться за 4 напрямками: 1) моніторинг складових системи охорони здоров'я та їх науковий супровід; 2) моніторинг здоров'я населення, постраждалого внаслідок аварії на ЧАЕС; 3) моніторинг виконання міжнародних, державних та регіональних цільових програм в галузі охорони здоров'я; 4) моніторинг демографічних процесів.

1. Моніторинг складових системи охорони здоров'я та їх науковий супровід. Моніторинг складових системи охорони здоров'я та їх науковий супровід здійснює Український інститут громадського здоров'я. Результати зазначеного моніторингу знаходять своє відображення, насамперед, у щорічних доповідях про стан здоров'я населення України та діяльність закладів охорони здоров'я і профільному журналі "Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України". Зазначені літературні джерела містять матеріали аналізу медико-демографічної ситуації в країні, стану здоров'я населення за показниками захворюваності і поширеності хвороб серед різних статевих вікових груп, інвалідності і смертності, особливостей стану здоров'я постраждалих від наслідків аварії на ЧАЕС. Висвітлюються тенденції та закономірності формування здоров'я, зокрема діяльність закладів охорони здоров'я, яка спрямовується на оздоровлення умов побуту і праці, профілактику та діагностику захворювань, лікування та реабілітацію хворих.

2. Моніторинг здоров'я населення, постраждалого внаслідок аварії на ЧАЕС. Аварія на Чорнобильській АЕС за своїми масштабами і кількістю постраждалого населення, а також числом учасників її ліквідації, не має прецеденту. Тому правомірним є проведення моніторингу системи організаційно-методичних заходів протирадіаційного захисту населення. Даний моніторинг проводить Науковий центр радіаційної медицини АМН України за участю інших наукових установ МОЗ та АМН України.

Насамперед слід зазначити, що науковці обґрунтували функціонування Державного реєстру України (ДРУ) як системи інформаційної підтримки наукових досліджень і медичного моніторингу постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Запропоновано особливості методології визначення потреби в медичній допомозі потерпілого населення та її диференціації для певних груп первинного обліку і категорій спостереження з урахуванням віково-статевого складу різних категорій населення. На основі даних про індивідуальні і колективні дози опромінювання контингентів населення, існуючих регламентів межі ефективних доз опромінювання, вченими Наукового центру радіаційної медицини АМН України визначені категорії підвищеного радіаційного ризику.

3. Моніторинг виконання міжнародних, державних та регіональних цільових програм в галузі охорони здоров'я. Робота за міжнародним проектом "Міста здоров'я" проводиться в Україні з 1994 р. У національну мережу проекту входить 5 міст: Дніпропетровськ, Ужгород, Славутич, Миргород, Ніжин. Про досвід цієї роботи Українським інститутом громадського здоров'я, який є координатором і співвиконавцем проекту, подано інформацію на Міжнародну конференцію "Європейська мережа "Міст здоров'я", яка відбулася в м. Белфасті, Північна Ірландія, Великобританія, 19–22 жовтня 2003 р.

Україна бере участь у виконанні міжнародної програми CINDI (програма боротьби з основними неінфекційними захворюваннями). У її межах в нашій країні проведено 4 кампанії "Quit and Win" ("Не курити і стати переможцем"), які були організовані

програмою CINDI–Україна в тісному співробітництві з обласними центрами здоров'я і Київським міським центром здоров'я.

Найбільш масштабними епідеміологічними дослідженнями в Україні, присвяченими вивченню стану здоров'я, можна вважати ті, що виконувались у межах національної програми “Діти України” (затвердженої Указом Президента України від 18.01.95 '63/96), в якій визначено шляхи вирішення проблем охорони здоров'я матерів і дітей в нашій країні. Результати проведених епідеміологічних досліджень в межах цієї програми показали, що негативні показники здоров'я дітей (насамперед дівчаток) ведуть до формування тривожного кола: хвора дівчинка – хвора дівчина – хвора жінка – хвора мати – хвора дитина... Тому першочерговим завданням охорони здоров'я є необхідність розірвати це коло. Це загальна формула індивідуального репродуктивного здоров'я.

4. Моніторинг демографічних процесів. Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України та НДІ соціального захисту населення проводить моніторинг соціальних процесів в Україні. Робота охоплює концептуальні положення та напрями трансформування соціальної політики в умовах перехідної економіки, огляд сучасних теоретичних концепцій соціальної політики держав з ринковою економікою, а також містить методологічні принципи та методичні підходи до побудови моніторингу, аналізу та прогнозування основних соціальних процесів.

Зокрема здійснюється вивчення демографічних процесів населення шляхом моніторингу, що є одним з найголовніших компонентів комплексного дослідження сучасного стану демографічної ситуації, прогнозування її майбутнього розвитку за критеріями стабілізації та ефективності відтворення населення.

Завдання

1. Розглянути механізм проведення моніторингу системи охорони здоров'я та їх науковий супровід.
2. Проаналізувати систему моніторингу здоров'я населення, постраждалого внаслідок аварії на ЧАЕС.
3. Охарактеризувати міжнародні, державні та регіональні цільові програми в галузі охорони здоров'я.
4. Проаналізувати необхідність проведення демографічних процесів.
5. Порівняти моніторинг функціонування системи охорони здоров'я зарубіжних країн.

Література

1. Аналіз і оцінка обсягів і причин звертання дітей до спеціалістів дитячих поліклінік / О.О. Дудіна, О.М. Ціборовський, Т.М. Мазур, Л.В. Чурсіна // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 1999. – 1. – С. 132–137.
2. Грузєва Т.С. Фактори ризику в формуванні здоров'я населення // Там же. – 2003. – 2. – С. 9–16.
3. Дартау Л.А., Захаров В.Н. Медико-социальные аспекты мониторинга здоровья населения // Пробл. соц. гигиены, здравоохран. и истории медицины. – 1999. – 3. – С. 10–14.
4. Євсєєв В.І. Розвиток ринкових відносин в інноваційній сфері як умова ефективної технічної перебудови охорони здоров'я // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 1999. – 2. – С. 51–53.
5. Здоров'я населення України та діяльність лікувально-профілактичних закладів системи охорони здоров'я (Щорічна доповідь. 1998 рік) / За ред. Міністра охорони здоров'я України Р.В. Богатирьової. – К., 1999. – 594 с.
6. Міжнародна конференція “П'ятнадцять років Чорнобильської катастрофи. Досвід подолання”, Київ, 18–20 квітня, 2001: Зб. тез. – К., 2001. – 450 с.
7. Моніторинг соціальних процесів в Україні / За ред. І.К. Бондар, Г.В. Ярошенко, В.І.

- Науменко, Н.А. Соколенко. – К.: Знання, 1999. – 260 с.
8. Москаленко В.Ф., Пономаренко В.М. Самооцінка здоров'я – складова частина моніторингу європейської політики “Здоров'я для всіх” в Україні // Там же. – 2002. – ¹1. – С. 5–10.
 9. Онищенко Г.Г. Состояние и перспективы социально-гигиенического мониторинга // Пробл. соц. гигиены, здравоохран. и истории медицины. – 2002. – ¹2. – С. 23–29.
 10. Пономаренко В.М., Кальниш В.В., Майоров О.Ю. Шляхи інформатизації медичної галузі // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2000. – ¹2. – С. 54–58.
 11. Пономаренко В.М., Москалець Г.М., Карлова А.Л. та ін. Пріоритетні напрями наукових досліджень з проблеми “соціальна медицина” у медичній науці України за даними експертної оцінки // Там же. – 2002. – ¹3. – С. 49–56.
 12. Пономаренко В.М., Медведовська Н.В. Рейтингова оцінка та вибір рейтингового методу в аналізі діяльності закладів охорони здоров'я // Там же. – 2003. – ¹1. – С. 39–41.
 13. Пономаренко В.М., Ціборовський О.М., Польченко В.І. та ін. Концепція реформування первинної медико-санітарної допомоги // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 1999. – ¹1. – С. 67–73.
 14. Пономаренко В.М., Ціборовський О.М., Галієнко Л.І. Розвиток сімейної медицини в Україні: стан, здобутки, перспективи // Там же. – 2003. – ¹3. – С. 5–9.
 15. Цыб А.Ф., Иванов В.К. Отдаленные радиологические последствия Чернобыльской аварии // Материалы 2-й Междунар. конф. “Отдаленные медицинские последствия Чернобыльской катастрофы”, Киев, 1–6 июня 1998 г. / Под ред.: А.И. Нягу, Г.Н. Сушкевича. – К.: Чернобыльинтеринформ, 1998. – 150 с
 16. Чепелевська Л.А. Медико-демографічна ситуація в незалежній Україні // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2002. – ¹2. – С. 87–89.